

"Kapitalist sosyalizm"

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 25 Ocak 2020 20:58 -

Bugün Çavuşesku ve Romanya hakkında yazmayı planlamıştım ama sonra vazgeçtim. Herhalde gelecek yazının konusu bu olur. Çavuşesku'nun biyografisini bitirdim, temel konularda bilmediğim bir şey yoktu ama ayrıntılı bilgi başka oluyor tabii. Ardından aylardır istediğim ama araya sürekli başka işler girdiği için yapamadığım konuya başladım: Çin tarihi. Çin tarihi deyince başlangıçtan itibaren değil, Mao'nun ölümü ve ardından Deng Xiao Ping'in komünist partisi başına geçmesinden sonraki tarih... Öncekini zaten epeyce biliyorum, arada boşluklar olabilir ama esas olan 1979'dan başlayarak Deng'in başa geçtiği ve reform politikasının gelişerek sürdüğü dönemdir.

Çin kabaca 30 yılda dünyanın en büyük nüfusuna sahip ama gelişmemiş bir ülkeden, dünya çapında bir ülke durumuna dönüştü. Dünya ekonomisinin önemli aktörlerinden birisi durumuna geldi. Ve bunu da Çin Komünist Partisi önderliğinde yaptı ve yapıyor. Bu çok önemli sürecin iyi incelenmesi gerekir. Çin artık kapitalizmin hakim olduğu bir ülke olarak değerlendirirken, parti kendisini marksist olarak görüyor ve Çin'in de sosyalizm yolunda ilerlediğini savunuyor.

Neyse ki bu konuda sayılamayacak kadar kaynak bulunuyor, azı Almanca büyük bölümü ise İngilizce. Önce sürecin genel hatlarıyla öğrenilmesi gerekiyordu ve SSCB ile Çin arasındaki paralellik hemen görülebiliyor.

Stalin'in ölümünün ardından parti içinde iki kanadın hesaplaşması gündeme gelir; Beria ve yandaşları tasfiye edilirler. Çatışmanın özü politiktir, bundan sonra nasıl bir çizgi izlenecek konusudur. Hruşçov ve ekibi hakim olur. Eskisinden farklı olarak parti kadrolarına yönelik şiddetin azaltılmasını, tüketim malları üretimine daha fazla önem verilmesini, kolektif önderliği savunurlar ve bunlar tümüyle olmasa bile hayata geçer. Sonraki yıllarda Küba krizinin ardından politik büro Hruşçov'u görevden alır ve bu SBKP tarihinde ölüm ve sürgünle sonuçlanmayan ilk büyük görev değişikliği olur.

Mao'nun ölümünün ardından da ÇKP içinde iki kesim arasında mücadele yaşanır. Aralarında Mao'nun eşinin de bulunduğu ve "dörtlü çete" olarak tanımlanan kesim tasfiye edilir, Kültür Devrimi sırasında kızağa çekilenlerden birisi olan Deng ve ekibi duruma hakim olur.

"Kapitalist sosyalizm"

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 25 Ocak 2020 20:58 -

İlk işleri durumu bilmeyenler tarafından çok övülen gerçekte ise parti içindeki mücadeleden başka bir şey olmayan kültür devrimi adı verilen sürecin yaralarını sarmak olur. Bu süreçte tasfiye edilenler rehabilite edilirler.

1981'deki 11. Parti Kongresi'nin 6. Plenumu'nda Mao'nun proletarya diktatörlüğü altında sınıf mücadelesinin sürmesi ve sürekli devrim tezinin sol sapma olduğu karara bağlanır. ÇKP Mao'yu bazı yönlerden eleştirir ve bu eleştirinin doğruluğu yanlışlığı bir yana bunu yapabilmeleri bile önemli bir adımdır.

ÇKP'nin bu kararı 1956'da Hruşçov'un 26. SBKP Kongresi'nde Stalin hakkındaki ünlü konuşmasını hatırlatır. Mao bu konuşmayı çok eleştirmiş ve "revizyonizmin başlangıcı" olarak görmüştü ama benzeri ölümünden sonra kendi politikasının başına gelecektir.

Sonra tarımda reform politikası başlar. Tarım komünleri kademeli olarak dağıtılır, küçük köylü üretimi hakim duruma gelir ve başka sosyalist ülkelerde de görüldüğü gibi tarım üretiminde büyük artış gerçekleşir. Benzer durum yakın geçmişte özellikle Macaristan ve Romanya'da yaşanmıştır. Sosyalist ülkelerde kolхозlardaki büyük kolektif üretimin küçük köylü üretiminden daha verimli olmadığı bütün örneklerde görülmüştür. Lenin **Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi** kitabında tarımda büyük üretimin daha verimli olduğunu savunurken ABD'deki büyük çiftlikleri örnek verir ama sosyalizmde aynı büyüklük verimli olmamıştır. Nedenleri ayrıca tartışılabilir ama kolhozun verimli olduğunu gösteren örneklere rastlanmamıştır.

Reform politikası giderek sanayi işletmelerine yayılır. Devlet işletmelerinin dışında özel sektör gelişir, ABD ve diğer kapitalist ülkelerle anlaşmalar imzalanır ve Çin'de ortak yatırımlar gerçekleştirilmeye başlar. Çin ekonomisi hızlı bir şekilde büyür. Aradaki aşamaları atlıyorum. 2002'de 16. Parti Kongresi'nde özel girişimcilerin partiye üye olabilmesine karar verilir.

Komünist Partisi yönetimiyle yeni zenginler arasında değişik düzeylerde şekillenen ittifak vardır. Bu da aslında daha önce SSCB ve diğer reel sosyalist ülkelerde yaşanan sosyalizmden kapitalizme geçişin başka bir çeşididir.

SSCB deneyiminden öğrenerek hareket ettikleri için bazı uygulamaları Gorbaçov gibi çok geç değil erken yaparlar. Mesela yeni sürece uyamayan devrim döneminden kalma kadrolar kademeli olarak tasfiye edilir. Partiye özellikle dış sermayeyle ortak yatırımların yapıldığı

"Kapitalist sosyalizm"

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 25 Ocak 2020 20:58 -

yörelere üye alınır. Parti yöneticilerinde sınıfsal temel değil yeterlilik dikkate alınır ve yöneticiler giderek üniversite bitirmiş, belirli bir alanda uzman kişilerden oluşmaya başlar. 1960'lı yıllarda parti genel sekreteri Walter Ulbricht Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde benzer görüşleri savunduğunda parti yönetiminin tepkisiyle karşılaşmıştı.

Deng, devrim sürecinden gelmiş, önemli bölümü uzun yürüyüşe katılmış, yıllarca Mao ile birlikte politika yapmış, iç savaşta bulunmuş parti kadrolarının yeni süreci anlayamayacaklarını savunur ve bunların kademeli olarak emekli yapılarak aktif politikanın dışına çıkarılmasını ister ve böyle de yapılır. Deng de aynı süreçten geldiği için örnek olması için kendisi de çekilir ama etkisi sürer.

Kolektif önderlik, kişisel çıkışların değil yasaların önceliği gibi belirlemeler Hruşcov döneminde olduğu gibi öne çıkar.

Çok sayıda komünistin yok saydığı, öğrenmek istemediği müthiş bir süreç... Komünist partisi önderliğinde kapitalizm; kimin aklına gelirdi?

SSCB ve reel sosyalist ülkelerin dağılması kadar önemli bir konudur ve aradaki benzerlikler çarpıcıdır.

Ne zaman yazarım bilemem ama kitap olarak yazılması gerekiyor.

Çin tarihi değil; 1949 sonrasındaki Mao dönemi ve ardından özellikle 1979 sonrasında kimilerince "kapitalist sosyalizm" olarak adlandırılan büyük değişim anlatılmalıdır.